

Evaluering av Merkur-programmet

Kommunal- og moderniseringsdepartementet gav Møreforsking i oppdrag å gjennomføre en evaluering av Merkur-programmet. Departementet ønsket å få undersøkt effekten av utviklingsprogrammet og støtteordningene. De ville også få en kritisk vurdering av behovet for et eget småbutikk-program og organiseringen av Merkur.

Rapporten fra Møreforsking ble lagt fram våren 2014, under tittelen «Merkur leker ikke butikk». Møreforsking har laget dette sammendraget av Rapport nr. 49/2014:

Effektiv satsing på utkantbutikker

Resultat- og effektevalueringen viser at butikker som deltar i Merkur-programmet har bedre omsetningsutvikling enn andre distriktsbutikker. Samtidig har mottakere av investeringsstøtte noe bedre omsetningsutvikling enn andre Merkur-butikker. Dette tyder på at både kompetanseprogrammet og støtteordningene fungerer i tråd med hensikten.

Undersøkelsen rettet mot butikkdrivere, altså den som står for den daglige driften av butikken, viser at de ikke-økonomiske virkemidlene i Merkur-programmet har stor positiv betydning for butikkdriften. Kompetanseprogrammet, de regionale samlingene og konsulentens oppsøkende virksomhet virker motiverende på butikkdriver og styrker den butikkfaglige kompetansen og driften av utkantbutikkene.

Omstillingsmidlene er et meget effektivt virkemiddel for å sikre fortsatt butikkdrift i de mest nedleggingstruede butikkene. Vi tilrår at ordningen omstillingsstøtte styrkes. Utviklingsstøtten bidrar til bedre omsetningsutvikling i utsatte butikker, men er et mindre effektivt virkemiddel til å hindre butikknedleggelse enn omstillingsmidlene.

Utviklingen av tilleggstenester er den faktoren som har størst betydning for butikkenes utvikling. Det kommer frem i både drivers vurdering og i analysen av omsetningsutviklingen.

Av de ulike typene tilleggstenester har det vi har kalt «entreprenørielle» tilleggstenester, i betydningen marina, kafe/pub og turistanlegg, størst betydning for omsetningsutviklingen. Utvikling av slike tjenester kan således være en god strategi for butikker med stor hytte- og fritidsbefolkning.

Tilleggstenester bør prioriteres

Utviklingen av tilleggstenester er en prioritert satsing innenfor Merkur-programmet. Denne satsingen synes å være svært vellykket og bør videreføres. Vi tilrår at søknader om investeringsstøtte som har som formål å etablere tilleggstenester bør prioriteres.

En rekke forhold påvirker utviklingen av tilleggstenester. Driverne peker særlig på eget engasjement og Merkur-konsulentens innsats. Sistnevnte har også stor indirekte betydning for utviklingen av tilleggstenester gjennom å mobilisere potensielle ressurser rundt butikken. I mange tilfeller er tilgang på økonomisk støtte, dugnad og økonomisk innsats fra lokalsamfunnet, kommunen og økonomiske samarbeidspartnere avgjørende. Dette illustrerer en viktig suksessfaktor ved dagens satsing på utkantbutikker.

Årsaken til at programmets såpass sterke positive effekt på utkantbutikkens utvikling, er at de ulike virkemidlene direkte og indirekte mobiliserer støttespillere rundt butikken, ikke minst lokalsamfunnet.

Utkantbutikkene svært viktige

Vurderingen av forvaltnings-effektiviteten ved satsingen på utkantbutikker omfatter både en undersøkelse av behovet for satsingen, en vurdering av om støtteordningene når ut til de riktige butikkene, samt en analyse av styringseffektiviteten og robustheten ved dagens organisering av satsingen.

Vi finner at utkantbutikkene fremdeles er svært viktige for sin lokalsamfunn og at deres samlede betydning har økt markant i analyseperioden. Samtidig har vilkårene for butikkdrift blitt forringet. En stor andel av butikkene har svake driftsresultater.

De viktigste årsakene til svekket konkurransevne er skjerpet konkurranse fra sentrumsbutikker, fraflytting og arbeidspendling. Funnene tyder på at det er behov for en statlig satsing på utkantbutikker.

Butikker med mindre enn 10 km avstand til nærmeste butikk faller utenfor kriteriene for utviklings- og investeringsstøtten. Det er også denne type butikker som i størst grad har opplevd svekket konkurransevne. Samtidig oppgir ordførere at slike butikker har omtrent like stor betydning for sine respektive lokalsamfunn, som butikker mellom 10 og 30 km avstand til nærmeste butikk. Dette gjør det aktuelt å vurdere

Den fullstendige evaluerings-rapporten er tilgjengelig for nedlasting på Merkurs nettside. Du kan finne den under menypunktet Nyttig/Rapportar.

www.merkur-programmet.no

MERKUR

- FOR BUTIKKEN OG BYGDA

avstandskravene for mottakere av slik støtte. En slik vurdering må ta lav N i disse analysene i betraktning, og bør baseres på en nærmere oppfølging av våre funn.

Vi finner at støtteordningene forvaltes i henhold til fastsatt regelverk. Det foreligger indikasjoner på at enkelte butikker som kunne vært aktuelle støttemottakere, har for lite kjennskap til ordningene, men det er lite som tilsier at dette gjelder mange butikker.

Effektiv organisering av Merkur

Vi vurderer at dagens organisering av satsingen på utkantbutikker er kostnadseffektiv, samtidig som den gir stor tilpasningsevne og tilstrekkelig kontroll, legitimitet og forankring.

Ordningen er tilfredsstillende robust mot sykefravær i sekretariatet og svært robust mot sykefravær i konsulentkorpset. Sekretariatet har blitt mer robust som en følge av utvidelsen av satsingen.

Allokering av sekretariat- og konsulenttenestene gjennom offentlig anbud fungerer henholdsvis tilfredsstillende og meget tilfredsstillende.

Kilde:

Møreforskning: Rapport nr. 49

«Merkur leker ikke butikk»